

مشکلات زیست محیطی و ابتکار تعاون

در منطقه آسیا - اقیانوسیه

سوابق تاریخی نشان می‌دهد که تعاونیها نیازهای اجتماعی - اقتصادی جوامع را بطور کامل تحقق بخشیده‌اند و در بسیاری از کشورها به موفقیت‌هایی دست یافته‌اند. تعاونیها اساساً با حمایت خانواده‌هایی با درآمد کم یا متوسط تشکیل می‌شوند تا آنان را از نظر رفاهی و سطح خودکفایی به درجه مطلوب برسانند.

اشاره:

رابی تولوس، مدیر منطقه آسیا و اقیانوسیه سی. ای، مقاله حاضر را در سمپوزیوم بین‌المللی ابتکارات زیست محیطی تعاون ارائه نمود. این سمپوزیوم از سوی اتحادیه تعاونی مصرف ژاپن در تاریخ ۲۵ اکتبر ۱۹۹۷ در دانشگاه واسدا - توکیو برگزار شد.

عنوان «آینده مشترک ما» تهیه و ارائه نمود. از آن پس، در باب هزینه‌های رشد اقتصاد مبتنی بر الگوهای جدید در اقتصاد متمایل به بازارهای خارجی، بویژه هزینه منابع طبیعی و سیستمهای زیست محیطی که خود منشاء فعالیت اقتصادی و رفاه انسانی هستند، پرسش‌هایی مطرح شد. این فرصتها و دست‌یافته‌ها، توأمان با تهدیدهایی که بطور جدی محیط زیست جهانی را در فشار می‌گذارند، نهضت تعاون را در چنان هزار تویی کم می‌کند، که راه کمک برای حفظ و حمایت از محیط زیست را مشکل می‌یابد. به همین هدف، دفتر منطقه‌ای آسیا و اقیانوسیه اتحادیه بین‌المللی تعاون (IDA ROAP) به برپایی یک سلسله کارگاههای آموزشی و انتشار مجموعه‌ای از نشریات اقدام نمود که نخستین آنها چکیده‌ای با عنوان «جایی برای زیستن - نقش تعاونیها در حمایت از محیط زیست» بود و در سال ۱۹۹۰ منتشر شد.

اولین بار در سال ۱۹۹۵ مجموعه‌ای از تعهدات اتحادیه بین‌المللی تعاون (آی.سی.ای) در قبال توسعه پایدار، عیناً به اصول جدید این اتحادیه با مضمون «احساس مسئولیت در قبال جامعه» منتقل شد.

به همین اعتبار، سال ۱۹۹۵ اهمیت خاصی برای تعاونگران سراسر دنیا دارد چرا که در این سال تدوین و پذیرش رسمی بیانیه هویت تعاون آی - سی - ای (ICIS) و اساساً بیانی نو از تعاریف، ارزشها و اصول تعاونیها ارائه شد تا هرچه بهتر جو

می‌برند. اینگونه برنامه‌ها فرصتی حیاتی برای عمل به تعهدات بنیادین ملی و منطقه‌ای در ارتباط با توسعه پایدار انسانی و اقتصادی فراهم می‌کند.

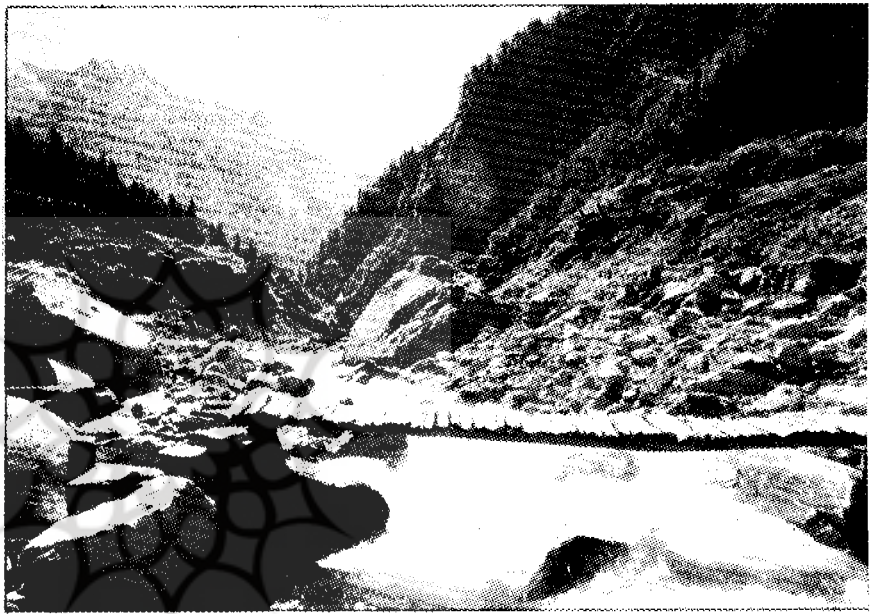
در سال ۱۹۷۲ سازمان ملل متحد، کنفرانس محیط زیست انسانی استکهلم را برگزار نمود که در نهایت به تصویب «برنامه محیط زیست سازمان ملل» انجامید.

بیستمین سالگشت این کنفرانس با عنوان «اجلاس زمین» در سال ۱۹۹۲ در ریودوژانیرو منعقد شد. پیش از این اجلاس، سازمان ملل بانی برگزاری کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه (WCED) بود که در سال ۱۹۸۷ گزارشی با

از مجله گفتار تعاون
جلد ۷ شماره ۳
سپتامبر - دسامبر ۱۹۹۷
نوشته: رابی تولوس
مترجم: مرجانه سلطانی

پیشگفتار

در حالیکه تعاونگران سراسر دنیا از عمق فجایع زیست محیطی دهه ۱۹۸۰ در بهت و حیرت بسر می‌برند، بسیاری از سازمانهای عضو اتحادیه بین‌المللی تعاون (آی.سی.ای)، همچون اتحادیه تعاونیهای مصرف ژاپن (JCCU) انجمن تعاون کانادا (CCA) و مرکز تعاون سوئد (SCC) با ابتکار عمل و برنامه‌های خود، آگاهی عمومی را در مورد سیر قهقرایی محیط زیست بالا

مصرف ژاپن خود را متعهد به انجام این ضرورت مهم داشته تا نقش تعاونیها در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع محل زیست آنها پررنگتر از گذشته شود.

بر اکثر تعاونگران این منطقه پوشیده نیست که پاره‌ای از ابتکارات توسعه‌ای اتحادیه تعاونیهای مصرف ژاپن، «نسل جدید» تعاونیها را بوجود آورد که همه در زمینه‌هایی چون بهداشت جامعه، جوانان، امور زنان و حمایت از محیط زیست فعال هستند. ابتکارات توسعه‌ای اتحادیه تعاونیهای مصرف ژاپن از مفهوم توسعه پایدار به گونه‌ای حمایت می‌کند که نیازهای ضروری قشر کم‌درآمد و آسیب‌پذیر جامعه تامین شود و در عین حال محدودیتهای ناشی از مسائل فن آوری و جامعه که گاه بر توان محیط زیست در تامین اینگونه نیازها اثر معکوس دارد را نیز از نظر دور نخواهد داشت.

سوابق تاریخی نشان می‌دهد که تعاونیها نیازهای اجتماعی - اقتصادی جوامع را بطور کامل تحقق بخشیده‌اند و در بسیاری از کشورها به موفقیت‌هایی دست یافته‌اند. تعاونیها اساساً با حمایت خانواده‌هایی با درآمد کم یا متوسط تشکیل می‌شوند تا آنان را از نظر رفاهی و سطح خودکفایی به درجه مطلوب برسانند. تعاونیها تنها با حضور خود به نیروی بازدارنده‌ای می‌مانند که اثرات منفی ناشی از تدابیر رشد و توسعه و پیامدهای سوء آن را که گاه به غفلت از محیط زیست می‌انجامد، تسکین و تخفیف می‌دهند. یکی از ابعاد موفقیت تعاونیهایی که ریشه در بطن مردم دارند، به این حقیقت باز می‌گردد که اینگونه تعاونیها قابل و قادر به تامین نیازهای اعضای از طریق ارائه خدماتی چون اعتبار، تولید، بازاریابی فرآوری محصولات، عرضه محصولات کشاورزی و گردآوری ذخایر مالی می‌باشند. اگرچه

مردمی و خدمتگزار به مردم، پیوند محکمی با جوامع خود دارند. بر تعاونیها فرض است که اصل «احساس مسئولیت در قبال جامعه» را به فعل برسانند، چرا که توسعه پایدار، ابتدا باید نیازهای اولیه جامعه را به شکلی مرتفع نماید که اعضاء و معیارهای مصرف را در چارچوب امکانات بوم شناختی خود بشناسند و بپذیرند. مفهوم واقعی توسعه پایدار را می‌توان در فرایند تغییر در کساربرد منابع، مدیریت سرمایه‌گذاریها، نوع گرایش در توسعه فن آوری و تغییرات نهادی جستجو کرد که همه توانش لازم برای برآوردن نیازهای امروز و فردای انسانها را تقویت می‌کنند. از اینرو بسیار بجاست که سمپوزیوم بین‌المللی به میزبانی اتحادیه تعاونیهای

متحول اجتماعی - اقتصادی جهان بازتاب یابد.

در متن اصول تعاون سال ۱۹۹۵ و مقایسه آن با سند سال ۱۹۶۶ تغییرات عمده‌ای به چشم می‌خورد. به متن جدید دو اصل اضافه شده و دو اصل سند قبلی در هم ادغام و به یک اصل تبدیل شده است. اولین اصل جدید، «استقلال و عدم وابستگی» تعاونیهاست که در واقع بر نظارت و هدایت تعاونیها به دست اعضاء تأکید دارد. دومین اصل جدید که به اعتقاد نگارنده مقاله، ارتباط بسیار نزدیکی با موضوع سمپوزیوم بین‌المللی تعاون دارد، اصل «احساس مسئولیت در قبال جامعه» است.

تعاونیها به عنوان سازمانهایی کاملاً

در متن اصول تعاون سال ۱۹۹۵ و مقایسه آن با سند سال ۱۹۶۶ تغییرات عمده‌ای به چشم می‌خورد. به متن جدید دواصل اضافه شده و دواصل سند قبلی در هم ادغام و به یک اصل تبدیل شده است.

اولین اصل جدید، «استقلال و عدم وابستگی» تعاونیهاست که در واقع بر نظارت و هدایت تعاونیها به دست اعضا تأکید دارد. دومین اصل جدید که به اعتقاد نگارنده مقاله، ارتباط بسیار نزدیکی با موضوع سمپوزیوم بین‌المللی تعاون دارد، اصل «احساس مسئولیت در قبال جامعه» است.

از آنجا که نیروهای خارجی نمی‌توانند مدیریت منابع طبیعی و محیط زیست را تحمیل کنند، با تأکید بر تفویض تصمیم‌گیری و رویکردهای سازندهٔ اجماع‌پذیر در زمینهٔ توسعهٔ اجتماعی، باید کار را به مردم هر کشور سپرد.

مسائل زیست محیطی در طبیعت چند بعدی است و تنها رویکردی چندوجهی می‌تواند توازن را بین کاربرد منابع و رشد اقتصادی برقرار کند و بدین شکل اثرات نامطلوب بر محیط زیست را به حداقل برساند. حقیقت مطلب آن است که دیگر نه دولتها می‌توانند به تنهایی با مسائل زیست محیطی دست و پنجه نرم کنند و نه دانشمندان و اهل علم به تنهایی قادر به حل این معضل جدی هستند.

دولتها و دانشمندان باید به پشتوانهٔ مشارکت مردمی و تلاش توده‌ها، دانش و شناخت زیست محیطی را ارتقاء بخشند.

دولتها نیازمند چارچوبهای نهادینهٔ مشخصی هستند که جوامع را در حل مشکلات زیست محیطی درگیر کند. در این بافت، تعاونیها با حمایت از گروههای کارشناس و خبره که دانش فنی و علمی خود را بی‌دریغ عرضه کنند، می‌توانند نقش ارزنده‌ای در پیشبرد برنامه‌های آموزش اعضا اداء نمایند.

مادامیکه رشد اقتصادی در آسیا و اقیانوسیه چشمگیر بوده است،^۱ دیگر نمی‌توان انتظار داشت که این سناریوی

مسائل زیست محیطی، بیش از آنکه بر اثرات زیانبار مسامحه در محیط زیست دقت و مراقبت کنند، به راهیابی علتها متمرکز شوند.

بر همین منوال، با بالا رفتن سطح آگاهی و شناخت بخش تعاون در سراسر جهان، سیاستهای ترسیم شده تا برنامه‌های عملی منسجم با امعان نظر به ملاحظات زیست محیطی و اقتصادی دنبال شود. در واقع ژاپن، اروپا و آمریکای شمالی پیشگامان این حرکت جدید بودند.

با این وجود، تعاونیها در بسیاری کشورهای منطقه آسیا و اقیانوسیه بیش از پیش به موضوع محیط زیست به موازات مسائل مربوط به زنان علاقمند شده‌اند.

به عنوان شاهدهی بر این مدعا، می‌توان ابتکار عملهای جسورانهٔ تعاونیهای کشاورزی IFFCO در هند و NACF در کره را مثال آورد که بی‌تردید توجه بی‌پیرایه و از سرصدق آنان را به محیط زیست نشان می‌دهد. بخش اتحادیه اعتبار در برخی کشورهای آسیایی از پیش سیاستهای اخلاقی پرداخت وام را اختیار کرده که اهداف آن با حفظ و حراست از محیط زیست هماهنگ است.

حال که بازار بحثهای مربوط به محیط زیست در این منطقه داغ می‌باشد، بر ما تعاونگران است که موقع را مغتنم شمرده و تعاونیها را از پشت صحنه به مقابل دید و قضاوت همگان هدایت کنیم.

در گذشته تعاونیها اینگونه خدمات را بسرعت و دقت کافی عرضه می‌نمودند، اما اکنون تأمین نیازهای اعضا تنها به صرف نشان دادن میزان کارایی تعاونی دیگر پذیرفتنی نیست. آنچه باید در سرفصل روایت تعاون و تعاونی قرار گیرد، اثرات سوء منتج از تولید و مصرف در محیط زیست است.

از اینرو، اقدام اتحادیهٔ تعاونیهای مصرف ژاپن در برداشتن این گام هشداردهنده و برپایی مجدد سمپوزیوم بین‌المللی، قطعاً دستور کار جدیدی را برای تحولات منطقه‌ای و جهانی پیش روی تعاونیها قرار خواهد داد. تعاونیها غالباً با سنگین نمودن بار تعهدات اقتصادی خود، به بیراههٔ افراط می‌روند و بی‌آنکه تعمدی در کار باشد راه حقیقت را که بدون توجه و مراقبت از محیط زیست و اجرای برنامه‌هایی در جهت پیشرفت اجتماعی نمی‌توان به توسعه پایدار دست یافت، از چشم آنان پنهان می‌ماند. در کمتر از دو دههٔ پیش، دولتها در کشورهای صنعتی و همچنین کشورهای در حال توسعه سیاستهای "Trydown" را اتخاذ می‌کردند که صرفاً بر توسعهٔ اقتصادی به بهای قربانی کردن محیط زیست متمرکز بود. اما صورت مسئله طی دههٔ گذشته، بخصوص پس از اجلاس زمین در سال ۱۹۹۲ در ریودوژانیرو بطور چشمگیری تغییر کرد و در نتیجه دولتها و سازمانها باتوجه به

نیک فرجام در مورد مسائل زیست محیطی منطقه نیز تکرار شود. مکانیزم کنونی تولید، و به عبارتی صنعتی شدن برای رشد اقتصادی، می‌تواند تحلیل و فرسایش بیشتر منابع طبیعی و ترس از نابودی تدریجی محیط زیست را به دنبال داشته باشد. از سوی دیگر، با رشد جمعیت و تشدید فعالیت‌های کشاورزی، شهرنشینی عمومیت یافتن فقر و بالا رفتن سطح مصرف در برخی بخش‌های جامعه، فرسودگی مستمر در منابع رخ می‌دهد.

استهلاک سریع منابع طبیعی، بارانهای رادیو اکتیو که میزان آلودگی در هوا و آب را افزایش می‌دهد، تراکم جمعیت شهرنشین، ضایعات جامد و سخت و گرم شدن کره زمین، نیاز مبرم به تسریع توسعه پایدار در منطقه را نشان می‌دهد.

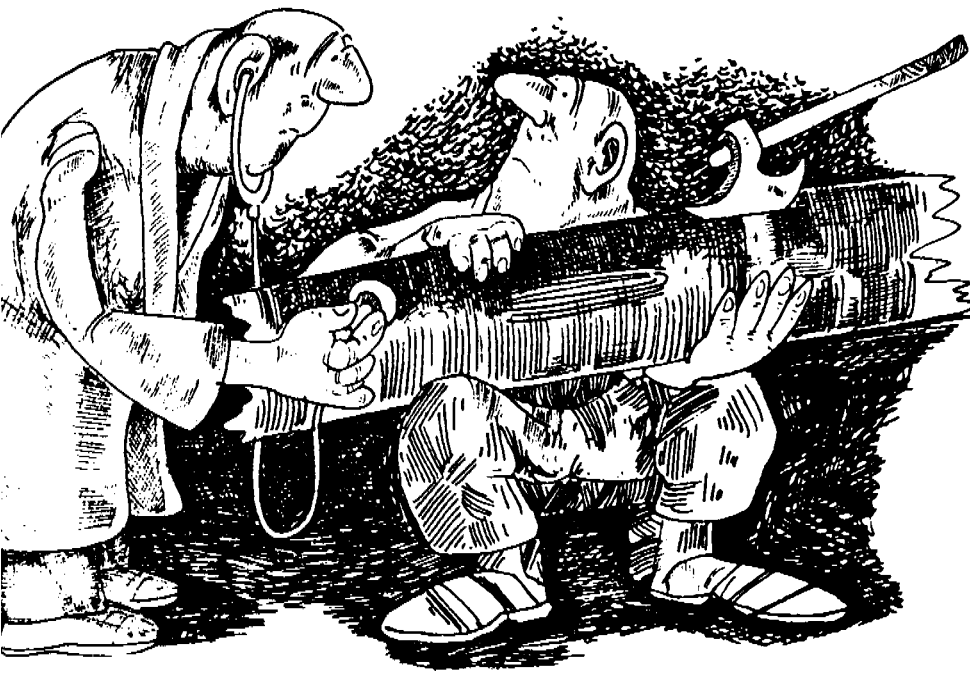
با رخداد سومین اجلاس کنفرانس Cop-3 در تاریخ دسامبر ۱۹۹۷ در کیوتو، ابتکار تازه اتحادیه تعاونیهای مصرف ژاپن، اقدامی بجا و در خور بود چرا که درست پس از آن هفتمین سمینار آسیا و اقیانوسیه با موضوع تغییرات جوی در اوائل جولای ۱۹۹۷ در فوجی یوشیدا، ژاپن برگزار شد. دست آورد کنفرانس فوجی یوشیدا، و سمپوزیوم بین‌المللی اتحادیه تعاونیهای مصرف ژاپن، انگیزه لازم برای برپایی اجلاس Cop-3 را تأمین نمود.

گرم شدن کره زمین

زمانیکه این نوشتار در دست تهیه بود، فاجعه‌ای در سوماترای شمالی واقع در اندونزی روی می‌دهد و طی آن ۲۳۴ انسان در حادثه سقوط هواپیما به دلیل مه‌گرفتگی فرودگاه کشته می‌شوند.

در این حادثه شوم، مه غلیظ جنگل مقصر شناخته می‌شود و چاره زدودن مه در آتش زدن زمینهای جنگلی جزیره بورتو و سوماترا در اندونزی دیده می‌شود!

وسعت آتش به اکثر مناطق اندونزی،

در جهان بشمار می‌رود، بیش از هر کشور دیگری در جهان آسیب خواهد دید.

طبق گزارش نشست بین دول سازمان ملل در خصوص تغییرات جوی (IPCC)، انتشار گازهای گلخانه‌ای ناشی از فعالیت‌های انسانی، چهره و آب و هوای زمین را بشدت دستخوش تغییر نموده است. تا سال ۲۱۰۰، میانگین دمای کره خاک، بین ۲ تا ۲/۵ درجه سلسیوس افزایش خواهد یافت. این افزایش تخمینی در حرارت نشانگر گرم شدن زمین با سرعتی پنج برابر بیش از قرن گذشته می‌باشد.

«تغییرات جوی» به هرگونه تغییراتی در آب و هوا در طول زمان مربوط می‌شود که گاه منشاء آن تنوع‌پذیری طبیعی و گاه فعالیت انسانی است. تغییرات جوی از دیرباز با علت نیروهای طبیعی رخ می‌داد اما اکنون بخشی از آن از دست‌اندازی انسان در طبیعت ناشی می‌شود. فعالیت‌های انسانی در طول ۲۰۰ سال اخیر، بویژه احتراق ناشی از سوخت‌های فسیلی موجب انتشار قابل ملاحظه گازهای گلخانه‌ای با منشاء انسانی و عمدتاً دی‌اکسید کربن شده است. انتشار اینگونه گازها، ساختار شیمیایی جو را برهم زده و همین تغییرات

مالزی، برونزی، سنگاپور و بخش‌هایی از جنوب جزایر فیلیپین و جنوب تایلند نیز کشیده شد. گفته می‌شود درصد بالایی از این آتش‌سوزیها توسط شرکت‌های دست اندرکار امور جنگلها و مالکین اراضی جنگلی با نیت پاک کردن این مناطق به ارزانترین روش صورت گرفته است.

این مصیبت اکولوژیکی و انسانی، مثالی ساده از عملکرد شرکتها و زمیندارانی است که خواهان بیشترین بهره‌برداری در کمترین مدت ممکن به بهای از بین رفتن محیط زیست هستند. دود ناشی از این آتش‌سوزیها به گرم شدن کره زمین دامن می‌زند چرا که درجه حرارت اقیانوس به دلیل مجاورت به محل حریق بطور قابل ملاحظه افزایش یافته است.

کارشناسان معتقدند اگر گرم شدن کره زمین با آهنگ کنونی ادامه یابد، اکثر زمینهای مجمع‌الجزایر اندونزی در زیر آب مدفون خواهد شد. مناطق ساحلی نسبت به نوسانات جوی بسیار حساسند و در نتیجه سطح آب دریاها به بالا می‌آید. به همین دلیل اندونزی که اکثر اراضی آن با دریا احاطه شده و خط ساحلی آن طولانی‌ترین

شیمیایی باعث تشدید «اثرات گلخانه‌ای» شده است، گویی گازها در زیرپوشش جو زمین به دام افتاده و راه گریز ندارند.

«گرم شدن کره زمین» به افزایش نسبی دمای زمین در بلند مدت بازمی‌گردد.

مشاهدات گویای آن است که میانگین دمای سطح کره زمین به نسبت ۰/۸ درجه فارنهایت در طول قرن اخیر افزایش یافته است. بررسیها نشان می‌دهد که این سیر گرم شدن زمین به شکلی خارق العاده وسیع، سریع و مدید است که می‌تواند دلیلی بر تأثیرات سوء انسانی باشد. حساس نمودن اعضاء تعاونیها به اثر تغییرات جوی و گرم شدن کره زمین کار آسانی نیست. پیش از هر چیز باید گفت: که در مورد مسئله آب و هوا بازاری برای داد و ستد و معامله و بالطبع جذبه‌ای وجود ندارد. از اینرو باید با نشان دادن اثرات گرم شدن زمین بر انسانها، ارزش پرداختن به مسائل اقلیمی را به افکار عمومی انتقال دهیم و سپس آنان را مورد سؤال قرار دهیم که برای جلوگیری از برخی اثرات منفی تغییرات جوی در حال و آینده، تا چه حد مایل به «ایثارند».

راه دیگر برای پی بردن به ارزش این مسئله، توجه به ارتباط بین گرم شدن زمین و سلامتی انسان است. مالاریا و تب مالاریا یکی از مهمترین نمونه‌های امراض اقلیمی است.

طیف جغرافیایی مالاریا معمولاً به مناطق استوایی و نیمه استوایی محدود می‌شود چرا که انگلهای مالاریا برای رشد به میانگین درجه حرارت بالای ۱۶ درجه سلسیوس نیاز دارند. اما ردپای مالاریا در ارتفاعات بلند آفریقا و در شرایط غیرمتعارف و نابهنگام نیز مشاهده شده است. افزایش دمای سطح دریاها ناشی از مسائل جوی به حادث شدن خطر بزرگ و بای آبزیان و مسمومیت جانداران صدف دار می‌انجامد.^۲

ابتکارات توسعه‌ای اتحادیه تعاونیهای مصرف ژاپن از مفهوم توسعه پایدار به گونه‌ای حمایت می‌کند که نیازهای ضروری قشر کم‌درآمد و آسیب‌پذیر جامعه تامین شود و در عین حال محدودیتهای ناشی از مسائل فن آوری و جامعه که گاه بر توان محیط زیست در تأمین اینگونه نیازها اثر معکوس دارد را نیز از نظر دور نخواهد داشت.

مهاجرت انسانها و آسیب به شالوده سلامت انسان که در نتیجه افزایش گونه‌پذیری اقلیمی و خشونت تغییرات ناکهانی آب و هوا پیش می‌آید، می‌تواند پناهگاههای انسانی و زیرساخت سلامت بشر را تهدید نموده و بطور غیرمستقیم به انتقال بیماری کمک کند. آسیب‌پذیری انسان به بیماریها می‌تواند با سوء تغذیه ناشی از اثرات جوی بر کیفیت محصولات کشاورزی دوچندان شود.^۳

بنابراین شناخت اثرات جوی بر سلامت انسان اهمیت حیاتی دارد و از آنجا اکثر اعضاء تعاونیها در مناطق روستایی از قشر کشاورز هستند، دست زدن به مبارزه برای کاهش گازهای گلخانه‌ای نیز امری جدی است.^۴

بالا رفتن حرارت کره زمین می‌تواند پیامدهای ناخوشایندی برای تولیدات کشاورزی ببار آورد. شاید پاره‌ای اثرات سودمند باشد، اما بسیاری اثر معکوس دارد. تغییرات اقلیمی نه تنها کیفیت تولیدات کشاورزی را متأثر می‌سازد، بلکه می‌تواند کشاورزان را به اجبار به کشت محصول

خود در دیگر مناطق به نسبت شرایط متغیر آب و هوایی وادار نماید. برای نمونه، مطالعات انجام شده در ویتنام از این حقیقت غمانگیز پرده برمی‌دارد که منطقه شمالی این کشور، بویژه دلتای روخانه سرخ حساسترین منطقه به تغییرات جوی کنونی است.^۵

نوسانات میزان بارندگی در این نقطه از زمین شدیدتر بوده و خشکسالی و جاری شدن سیل غالباً به محدود شدن میزان ثمرات کشاورزی منجر می‌شود، آسیب‌پذیری مناطق جنوبی ویتنام احتمالاً به افزایش بیشتر دمای زمین کمک می‌کند. هرچند در گذشته شرایط جوی پایدار و اثرات منفی بر کشاورزی کمتر شایع بود،

اما اکنون این تغییرات با آهنکی شتابدار حرکت می‌کند. خشکسالی فزاینده در ویتنام جنوبی که با افزایش دمای هوا، اتلاف آب را به صورت تبخیر بهمراه خواهدداشت، می‌تواند اثری جدی بر گرم شدن زمین بر جای گذارد.

دامنه محصولات قابل کشت کاهش می‌یابد. با افزایش دما و رطوبت در ماههای زمستان، بیماری طاعون هرچه بیشتر شایع می‌شود. و با در نظر گرفتن روشهایی که در آینده متداول خواهد شد، دلتای کلونگ و مناطق ساحلی، از آسیب پذیرفتن نقاط نسبت به تغییرات ناشی از گرم شدن زمین خواهند بود.

واکنش تعاونیها

از اثرات گرم شدن زمین درسهایی بسیاری می‌توان آموخت. رهبران تعاونی باید آگاه باشند که یک رهیافت جامع و مانع برای توسعه کارساز خواهد بود. تعاونیها باید بدانند که شیوه‌های بازدارنده چاره سازند و نه اکتفا به شیوه‌های واکنشی.

اگر تعاونیها با کاراتر و فعالتر نمودن خود، واکنشی در مقابل جهانی‌سازی نشان بدهند، کاری عقلایی کرده‌اند، اما الزاماً بهترین کثر را نکرده‌اند، همواره بین گذر

توسعه اقتصادی و نیاز به حفاظت از محیط زیست بر مبنای اصول پایداری، تعارضی فطری وجود دارد. تعاونیها باید مکانیسمی ایجاد کنند تا دلبستگیهای زیست محیطی خود را با سیاستهای رشد اقتصادی تعاونی عجین نموده و از بین تلفیق، تعارض فطری را به وحدت تبدیل کنند.

با استناد به اصل شماره ۱۷ بیانیه ریو، ارزیابی اثرات زیست محیطی، هرگاه تعاونیها وارد عمل شوند، نیاز به طرح و برنامه ریزی دارد. این ارزیابی همچنین باید با برآورد خطرات زیست محیطی همراه باشد تا خطرات غیرضروری ناشی از فعالیتهای تعاونی در اکوسیستم طبیعی را کاهش دهد.

الف - ارزیابی اثرات زیست محیطی

ارزیابی اثرات زیست محیطی عبارتست از نوعی بررسی و تحلیل فعالیتهای از پیش طراحی شده که با هدف تأمین توسعه بهنجار و پایدار زیست محیطی انجام می شود. ارزیابی موثر اقتصادی اثرات زیست محیطی طرحها نیازمند خوراک اطلاعاتی کاملی از مسائل محیط زیست است. از اینرو به تعاونیها قویاً پیشنهاد می شود که اگر خواستار رسیدن به پایداری هستند، ارزیابی اثرات زیست محیطی را در درجۀ توسعه طرحهای خود بگنجانند.

هرچند بسیاری از سیاستها به نفع پیشبرد رشد اقتصادی سوگیری شده اند، اما باید در سیاستگذاریهای جدید با استفاده از اینگونه ارزیابیهای زیست محیطی، بی آنکه رشد اقتصادی به مخاطره افتد، هدفی بلند مدت را برای حفظ پایداری در پیکر اقتصاد تزریق نمود.

بسیار منظر، روش شناسی (IAE) (ارزیابی اثرات زیست محیطی)، باید به نحوی انجام شود که ارزشهای پولی متناسب با تغییرات اثرات فیزیکی ناشی از گرم شدن زمین و دیگر مسائل زیست

محیطی مشخص گردد. کشورهای چین، هند، اندونزی، مالزی، پاکستان، فیلیپین، سریلانکا و تایلند، شرایط و مقررات قانونی لازم برای مؤسسات دولتی را مقرر نموده اند تا تأییدیه ارزیابی اثرات زیست محیطی برخی طرحهای خاص کسب شود.

روش ارزیابی اثرات زیست محیطی که در حال حاضر اجرا می شود، کمابیش با معیارها مطابقت داشته و مراحل اصلی بررسی، آزمونهای اولیه در محیط زیست، تهیه گزارشهای مربوطه، مرور یافته ها و تصمیم نهایی، کنترل و حسابرسی را دربر می گیرد. بسیاری از کشورها براساس برخی عوامل به بررسی طرحها می پردازند: اثرات بالقوه زیست محیطی آنها، بکارگیری طرح کلی و فرمول بندی

بقیه از صفحه ۵)

اقدام سودمند و مؤثر است.

۴- اعتراف به نقش ارزشمند زیردستان در پیشرفت امور، و اظهار صریح و همراه با تشکر آن گاه و بیگاه می تواند مکمل سایر روشهای انگیزشی باشد.

۵- توزیع عادلانه درآمدها و پاداشها امری است که باید جدأ مورد توجه قرار گیرد.

۶- بازخواست و حتی تنبیه منطقی را نباید از نظر دور داشت، زیرا در جای خود نوعی تشویق برای کسانی محسوب می شود که خوب کار کرده اند.

۷- استفاده از برخی سنتها یا روشهای سنتی غلط نیست مشروط بر آنکه این سنتها مانع حرکت و ادامه کار نباشد. برای مثال، نگاه داشتن تعدادی از اسرار و رموز کار به صورت محرمانه از جمله کارهایی است که ریشه و تاریخ کهن مناسبات بشری دارد و به نظر نمی رسد هیچوقت از روابط انسانی حذف شود.

۸- حل عادلانه و سیاستمدارانه مشکلات

شده، تهیه پرسشنامه ها، فهرست علامت گذاری شده، و تهیه ماتریس برای نمایش عددی، بررسی مقدماتی محیط زیست^۱ است.

تعاونیها از نظر پیوند محکم با اعضاء خود و بالطبع با جامعه، بر دیگر نهادها رجحان دارند. از اینرو آموزش و تربیت تعاون به همان نسبت که به مسائل زنان و توسعه می پردازد، نباید از موضوع محیط زیست غافل بماند، چرا که بدین ترتیب نه تنها از تأمین نیازها اعضاء عدول نشده است، بلکه همسنگ با اهداف بلندمدت حفظ پایداری نیازها نیز وسعت خواهند یافت، به دیگر سخن، ارزیابی اثرات زیست محیطی معجونی شفافبخش از دو اصل «احساس مسئولیت در قبال جامعه» و «مشارکت اقتصادی اعضاء» تعاونی است.

احتمالی ارزشی یا عقیدتی یا سیاسی بدون توسل به زور و نیروهای خارج از سازمان، از جمله توصیه هایی است که به استناد بررسیهای انجام شده ارزش اندیشیدن دارد. در هر سازمان هرچه سرو صدای کمتری به خارج نفوذ کند، احتمال توفیق آن افزایش می یابد.

۹- مخاطره از ویژگیهای همیشگی مدیران قدرتمند و پیشگام بوده و هست و به نظر می رسد مخاطره های حساب شده همواره بخشی از کارهای مدیران نوآور باشد.

۱۰- و بالاخره باید مجدداً به استفاده حتمی و همیشگی از نظرات سازنده و حتی انتقادآمیز زیردستان اشاره کرد که سودمندی آن بارها اثبات شده است.

1. Rosabeth Moss Kanther

2. Feasible

۳. از اینجا به بعد مثالهای نویسنده حذف شده تا اختصار رعایت شود ضمن اینکه مثالا با شرایط جامعه ما همخوانی ندارد.

4. Challenges

5. Risk Taking

John T.Kao.The Entrepreneurial

Organization, Printice - Hall,1991.